

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Örigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Apanta Ta Ellēnisti Heuriskomena

Cui idem præfixit Origeniana, Tripartitum opus, quo Origenis narratur vita,
doctrina excutitur, scripta recensentur

Origenes

Rothomagi, 1668

XVII. Certior de his factus Hieronymus libros [...] interpretatur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-25059

Aliam itineris causam assignat Baronius, Romam nempe Origenismi invehendi studium, A cui Melaniae iunioris secessus apud vulgum obtentu fuerit. Opinioni suae auctorem non dedit; conjecturis tantum obsecutus est.

XVI. Simul atque Romam appulit Rufinus, libros Origenis *αὐτῶν* à se Latinitati redditos in publicum editurus, priorem Apologiae Pamphili librum conversum itidem à se & interpolatum, & una suam De adulteratione librorum Origenis lucubrationem prae- B mitit, ad viam Origenismo communiendam. Vtrumque Macarii hortatu aggressum se testa- tur in Praefationibus: at id ab eo per simulationem jactatum asserit Hieronymus Apolog. libr. 2. cap. 3. In Praefatione ad Macarium Pamphili Apologiae praetexta, non obscure tan- git ille Epiphanium & Hieronymum, cum de sua interpretatione sic dixerit: *Mibi tamen non dubito quin offensam maximam comparct eorum, qui se lajos putant ab eo, qui de Origene non ali-* B *quid male senserit.* Atque haec similem ipsius conquestionem in memoriam revocant, quam in Perorationem ad interpretationem Commentariorum Origenis in Epistolam ad Ro- manos inferit: *Sea delectabit, inquit, indulsisse laboribus, si modo non, ut in aliis experi sumus, ma- levola mentes vigilis nostris contumelias reddant, si non studia obrectationibus, & labores remunerentur insidij. Novum quippe apud eos culpa genus subimus: & mox: Hoc autem totum mihi donant, non amore mei, sed odio Auctoris.* Sed redeamus ad Apologiae Praefationem. Postquam purgandi sui causa, velut professionem fidei Rufinus edidit: *Haec, inquit, Hierosolymis in Ecclesia Dei à sancto Sacerdote ejus Iohanne praedicantur: haec nos cum ipso & dicimus & tenemus.* Hieronymum etiam his verbis defricat in suo De adulteratione librorum Origenis libello: *Auctores ob-* C *rectatores eius (Origenis) y sunt qui vel in Ecclesia disputare latius solent, vel etiam libros scribere, qui totum de Origene vel loquantur, vel scribunt: ne ergo plura eorum facta cognoscantur, qui usque si ingrati in magistrum non essent, nequaquam criminosi viderentur, neque simplices quosque ab eius lectione detererent.* Nam cum Origenem mirifice celebrasset Hieronymus etiam tum juvenis, & plusquam 70 Homileticos ipsius libros, multa etiam de Tomis in Apostolum scri- ptis Latine reddidisset, ex ejusque libris Commentarios suos locupletasset, mox in eum calcitrare coepit. Neutrquam vero his perstringi Hieronymum putat Halloxius, quia jam reconciliata fuerat inter eos gratia, & paulo superius Hieronymi cum laude meminerat his verbis: *Damasus Episcopus, cum de recipiendis Apollinarianis deliberatio haberetur, editionem Ec-* D *clesiasticae fidei, cuiusdem editioni, si Ecclesia jungi velint, subscribere deberent, conscribendam manda- vit cuidam amico suo Presbytero viro disertissimo, qui hoc illi ex more negotium procurabat.* D *addere poterat Halloxius eundem à Rufino honoris causa nominatum in Praefatione librorum Dei *αὐτῶν*, qui hoc tempore prodierunt. Verum hoc erat ingenio Rufinus; palam in os laudabat, clam detrahebat; similitatem fovebat in sinu, amicitiam fronte gerebat. Itaque palpum coram obtudebat Hieronymo, ut acrius occulte morderet. Hoc amplius, Hiero- nymus ipse Apolog. 2. in Rufin. cap. 6. haec verba ita repetit, quasi neutiquam ad se per- tineant: sed vel tacite notari se non sensit; vel perspectam calumniam simulate reticuit. Ut ut est, suum maneat Lectori iudicium: sequentia certe manifeste Epiphanium petunt: Denique quidam ex ipsis, qui se velut evangelizandi necessitatem per omnes gentes, & per omnes lin- guas habere putat, de Origene male loquens sex millia librorum eius se legisse, quamplurima fratrum multitudinem audiente confessus est. Ipsos deinde *αὐτῶν* libros Vrbi propinans Rufinus, quo magis Lectores illiceret, Praefationem Operi praefixit, eaque declaravit sese reliquis Do- gmatibus intactis falsas Origenis de Trinitate sententias, ut pote ab Haereticis insertas, vel emendasse, vel praetermississe: grassans enim hoc tempore Arianismus adversus Orige- nem, cuius ambiebat patrocinium, Catholicos commoverat. Exemplo quoque Hierony- mi, multorum jam Origenis librorum Interpretis, adductum se significat hac ipsa Prae- fatione Rufinus, ut scriptiois illius conversionem suscipere. Et causae tamen ita diffusus est, ut Praefationi nomen suum adscribere non auderet; & assensu praeterea Theophili & Hieronymi gloriaretur.*

Multis enimvero cordi fuit opus illud à Rufino translatum, & Origeni Sacerdotes, Mo- nachos, & Christianorum vulgo multos adjunxit, & Siricij quoque Papae simplicitati il- F lusi. At plures tamen doctrinae novitas perculit; adeo ut totum orbem post Rufini inter- pretationem in Origenis odium exarsisse, & translatum opus expavisse tradiderit Hierony- mus libr. 1. Apolog. cap. 3. Auctor quoque ille est, primam Marcellam Romanam, nobilitate generis, & pietate illustrem, subolefcentem errorem deprehendisse ac repressisse. Discessum itaque destinantes facti auctores, cum iam fere ut Haeretici designarentur, Ec- clesiasticas Epistolas à Siricio impetrant, ut Ecclesiae communionem gloriari possent: atque his communibus Rufinus Aquileiam remeavit.

XVII. At Pammachius & Oceanus de rebus in Vrbe gestis Hieronymum certiores faciunt, & Rufinianam librorum *αὐτῶν* interpretationem cum Praefatione transmittunt, postulantque ut libros eosdem meliori fide convertat, & injectas de se suspiciones

- A diluat. Redierat cum illo iam tum in gratiam Rufinus, cum Hierosolymis proficisceretur. Subdola itaque Rufini Praefatione clam atrocium se & impetuum sentiens Hieronymus, & inter Origenistas positum, hanc eum eo injuriam amice & leniter expoſtulavit per Epistolam, cujus hoc est exordium: *Diu se Roma moratum sermo proprius indicavit*: unde licet conſpicere iam ante ad eum literas Rufinum dedisse. Sed cum per veſturae moras ferius Romam delata fuisset Hieronymi reſponſio, renuntiatum interea fuerat Rufino novam librorum *de abſc.* interpretationem ab eo parari, quam eo conſilio conditam à se ſcribit Hieronymus Apolog. libr. 1. cap. 2. non ut crederet Lector iis quae interpretabatur; ſed ne crederet iis quae ante tranſtulerat Rufinus. Atque ita dirempta inter eos gratia, datam ad Rufinum Epistolam Hieronymi familiares, qui curandam eam acceperant, ſuppreſerunt. Suſceptam interim, Pammachij & Oceani rogatu, ſinceriorem librorum De principiis conversionem abſolvit Hieronymus, & ad eos Romam miſit, cum luculenta Epistola, *Hier. Ep. ſt.* qua Origenis doctrinam & eruditionem laudasse ſe fatetur, dogmata tenuiſſe pernegat. ^{65.} *Laudavi, inquit, interpretem, non dogmatistam; ingenium, non fidem: Philoſophum, non Apoſtolum. Quod ſi volunt ſuper Origene meum ſcire iudicium; legant in Eccleſiaſten Commentarios, reſpiciant in Epistolam ad Ephesios tria volumina; & intelligant me ſemper eius dogmatibus contrariſſe: & iterum; ſi mihi creditis, Origeniſtes numquam fui; ſi non creditis, nunc eſſe ceſſavi: & ſequenti capite: Fac me erraſſe in adoleſcentia; & Philoſophorum, ideſt Gentilium ſtudiis eruditum in principio fidei dogmata ignorasse Chriſtiana; & hoc putaſſe in Apoſtolo, quod in Pythagora, & Platone, & Empedocle legerant: cur parvuli in Chriſto atque lactentia errorem ſequimini? cur ab eo impietatem diſcitis, qui necdum pietatem noverat? Secunda poſt naufragium tabula eſt culpam ſimpliciter conſideri. Imitati eſtis errantem, imitanti & correctum. Similiter in Epist. 62. ad Theophilum: Sicut enim interpretationem, & idiomata Scripturarum Origeni ſemper attribui, ita dogmatum conſtantiſſime abſtuli veritate. Et tamen cum Commentarios ſuos in Eccleſiaſten, & Epistolam ad Ephesios Adamantij ſcitis reſerſerit, vix iis ſemel contradixit: imo vero ne Origenem quidem auctorem citavit. Quod ſi ea pro falſis habuit, cur cenſurae notam non appoſuit? cur cum id ſibi vitio daretur, id ſibi gloria duxit? Nam quod dicunt, inquit Prolog. in libr. 2. Comment. in Mich. Origenis me volumina compilare, & contaminari non decere Veterum ſcripta: quod illi maledictum vehementer eſſe exiſtians, eandem laudem ego maximam duco, cum illum imitari volo, quem conſulis prudentibus & vobis placere non dubito: cur in Praefatione ad librum De nominibus Ebraicis, ait*
- D neminem niſi imperitum, negare Origenem poſt Apoſtolos Eccleſiarum eſſe magiſtrum? Igitur non ſine cauſa Rufinus Origeniſtam aliquando fuiſſe Hieronymum jaſtabat. *Hac eſt,* inquit Inveſt. 1. tua tanti magiſtri gravitas, ut eum quem in alijs laudas, condemnes in alijs; & quem in Praefationibus tuis alterum poſt Apoſtolos Eccleſiarum magiſtrum dixiſti, nunc haereticum dicas? Quis haereticus Eccleſiarum magiſter aliquando dici potuit? Futilis ad hac Hieronymi excuſatio, qui Proem. in 11. Comment. Iſaia reſponder Origenem, Eusebium, Apollinarium, alioſque à ſe in Commentariis ad libros Danielis, magiſtros Eccleſia nominatos, ad diſtinctionem quorundam qui à Chriſti fide erant alieni. Pergit Hieronymum laceſcere Rufinus, eumque Origenis fidem numquam ſe laudasse jaſtantem propriis ipſius verbis coarguit. Quibus ille velut convictus ſcribit libr. 3. Apolog. cap. 3. *Eodem ſervore quo Origenem ante*
- E laudavimus, nunc damnatum toto orbe damnemus: & mox: *Erravimus iur enes, emendemur ſenes: & iterum: Ignosce mihi quod Origenis eruditionem, & ſtudium Scripturarum, antequam ejuſ haereſim plenius noſſem, in juvenili aetate laudavi. Inde Poſthumianus apud Sulpitium Severum merito ait: Illud me admodum permovebat, quod Hieronymus, vir maxime Catholicus, & ſacte Legum peritiſſimus, Origenem ſecutus primo tempore putabat, quem nunc idem praecipue, vel omnia illius ſcripta damnaret. Inde & Vigilantius ipſum ſic tamquam Origeniſtam in ceſſebat; quam tamen criminationem depellere conatur Epist. 75. Inde & Auguſtinus in conſtantiam & mobilitatem ingenij Hieronymo Origenem ſibi olim percarum iam infamanti ſubobſcure exprobrat Epist. 8. *Petimus ergo, inquit, & nobiſcum petiit omnis Africanarum Eccleſiarum ſtudioſa ſocietas, ut in interpretandis eorum libris, qui Graece Scripturas noſtras quam optime tractaverunt, curam atque operam impendere non graveſis: poteſ enim efficere, ut nos quoque habeamus illos tales viros, & unum poſitiſſimum, quem tu libentius in tuis literis ſonas: Origenem nimirum, cujus magnam tum quoque fuiſſe in Africa celebratam ex eo manifeſtum eſt. Inde & Pelagius Papa 2. in Epistola ad Eliam Aquileienſem, & alios Ilſtria Episcopos, Annon, inquit, & Hieronymus noſtri Eccleſia Presbyter, & ſingularis Ebraei ſermonis interpres tanto erga Origenem favore intenditur, ut pene diſcipulus eius eſſe videatur? Inde denique ſub Hieronymi nomine conſcra eſt Epistola, in qua ſe Origeni aliquando adhaeſiſſe dolet.**
- F Quamvis autem viri pii & orthodoxi officio functus ſit, cum agnitos Origeniſmi errores ejuravit; optabile tamen foret, ut ſanctiſſimus ille doctor conſtantior animi fuiſſet & moderatior, neque tam facile bili ſuae fuiſſet morigeratus, ut in contraria, pro rerum ac temporum ratione, trahi ſe & jaſtari ſiſſet, nonnumquam etiam maximos viros amarif-

simis convitiis perfudisset: fatendum quippe est iure eum saepe à Rufino fuisse reprehensus; saepe etiam Rufinum ab eodem sine causa fuisse culpatum. Hac porro cum agerentur, annus Christi trahebatur trecentessimus nonagesimus nonus.

XVIII. Quo tempore Hieronymianam librorum *ἑρμηνεία* interpretationem Pamachus continebat; verum ab amico ipsius quodam fraude descripta in vulgus emissa est. Interpretationis autem suae perfidiam ex huius conflictu perceptum iri, versutiaque suas iam proditas intelligens Rufinus, ad eumque perlatis Aptoniani opera literis, quas ad Pamachium & Oceanum una cum libris *ἑρμηνεία* recens à se Latinitate donatis Hieronymus miserat, triennium in elaboranda duplici Apologia contrivit. Prior vetustate intercidit: posterior superest in duas divisa partes, quarum prima criminationes ab Hieronymo impactas retellit, altera Hieronymum ipsum suggillat. Quae cum in apertam contentionem erumperent, duas in partes, ut fit, Romanorum Christianorum animi abiere, cum Rufino alij, alij Hieronymo faverent; nec Romani duntaxat, sed & quotquot tere per orbem sparsi erant, diversis studiis ferebantur.

XIX. Tum vero partium suarum esse intellexit Anastasius Papa, non quidem exorientes motus lenimentis adhibitis consopire, quod factum à decessore eius Siricio notavimus; sed malum occulte crescens Apostolica auctoritate rescindere. Re itaque diu ac mature in utramque partem perpensa Origenis tadem erroribus harescos notam impreflit anno 400, Theophili studium imitatus, qui superiore anno in Alexandrina Synodo eisdem damnaverat. Statim vero dimissis in omnes partes nuntiis, Origenianorum errorum damnationem promulgat Anastasius; qua accepta iidem passim reprobatii sunt. Eadem de re disserentem audiamus Theophilum in Epistola ad quosdam Monachos, quam profert Iustinianus in Epistola ad Menam: *ἡκούσθη ἀναστασίου τοῦ βασιλέως, καὶ τῶν ἀντιπροσβουλιῶν αὐτοῦ, ὅτι ἐπιπέσει ἐπὶ τὴν ἑρμηνείαν ἀγίας ἀποστόλων ἐπιποτῶν ἁγίας ἀποστόλων, ὅτι παλαιότερον ἀγωνισμάτων ἐκδοξοῦσθαι ἐπιπέσει καὶ ἡρῆσι καὶ ἡρῆσι, ὅτι καὶ πᾶσα ἡ μακαρία καὶ ἡ δυνάστητος ἐπιπέσει ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν, καὶ τὴν ἀληθῆς ἀγίας ἀποστόλων ἐκδοξοῦσθαι καὶ τὴν ἀληθῆς ἀγίας ἀποστόλων. Igitur anathema dicimus in Origenem aliosque Haresicos, quemadmodum factum est a nobis, & ab Anastasio sanctae Romanorum Ecclesiae Episcopo, qui ex veteribus certaminibus clarus, dux illustris populi creatus est, quem & omnis Beatorum Occidentis Episcoporum sequitur catus, Alexandrinorum ecclesiae sententiam adversus impiam latam suscipiens. Hieronymus certe libr. 2 Apolog. cap. 6. prater Anastasium & Theophilum, tradit Venerium quoque Mediolanensem Episcopum, & Chromatium Aquileiensem, D Origenem subiectis sibi populis hareticum denuntiasse.*

XX. At parum se se promovisse ratus Anastasius, si non tumultus auctorem Rufinum, & bellum tenentem retunderet, Romam cum ad causam dicendam accessit: tergiversatur Rufinus, & Apologiam scribit ad Anastasium, qua levibus ad detrecandam professionem excusationibus usus fidem suam profitetur: deinde ait: *Origenis ego neque defensor, neque assertor sum, neque primus interpretes: alij ante me hoc idem opus fecerunt: scilicet & ego postremus, rogatus a fratribus. Si iubetur ne fiat, iussio observari debet in poste um. Si culpantur qui ante inquisitionem fecerant, culpa à primis incipiat. Ego enim prater hanc fidem, quam supra exposui, id est quam Romana Ecclesia, & Alexandrina, & Aquileiensis nostra tenet, quaque Hierosolymis predicatur, alienam nec habui unquam in isto homine, nec habeo, nec habebo. Neutiquam tamen excusationem hanc*

Hier. Apol. 2. cap. 6.
Hier. Epist. 16.

Anastasius accepit, sed instante Marcella Rufino, ut verbis utar Hieronymi, cauterium harescos inuilit, eumque damnavit anno 401. *Damnatio Haresicorum*, inquit idem Hieronymus, *haec Marcella fuit principium, dum adducit testes, qui prius ab eis eruditi, & postea ab haretico suorum errore correpti; dum ostendit multitudinem deceptorum, dum impia *ἑρμηνεία* ingerit voluntina, qua emendata manu scorpion monstrabantur; dum acciti frequentibus literis Haresici, ut se defenderent venire non sunt ausi, tantaque vis conscientiae fuit, ut absentes damnari, quam praesentes coargui maluerint. Huius tam gloriose victoris oratio Marcella est. Cuius victoria fama cum per totum orbem increbuisse, Anastasium ipsum super Rufino consuluit Iohannes Hierosolymitanus, ejusque sententiam exploravit. Extat Anastasij responsio data ad A. 402. in qua notandum primo illud est, multis ab eo laudibus Iohannem Origenismi licet suspectum extolli; deinde & istud: *Origenes autem, cuius in nostram linguam composita derivavit (Rufinus) ante quos fuerit, in qua processerit verba, nostram propositum nescivit. Addit Rufinum hac interpretatione fidem ab Apostolis propagatam violare voluisse; non damnare tamen, si à traditis in interpretato Opere dogmatis abhorreat; damnare se penitus, si iidem assentiantur. Tum paulo post, illud quoque, inquit, quod evenisse gaudeo, tacere non potui, beatissimorum Principum mansisse responsa, quibus unusquisque Deo servicus ab Origenis lectione revocetur: damnandamque sententiam Principum, quem lectio rerum profana prodiderit. Suam demum super Rufino sententiam his verbis exponit: Itaque, frater carissime, omni suspitione seposita, nihil minus scio quod propria mente Origenis dicta in Latinum transtulit ac probavit, nec dissimilis ab eo est qui alienis vitis praestat assensum. Illud tamen scire cupio ita haberi à nostris partibus alienum, ut quid agat, ubi sit, nescire ca-**